

משרד החינוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ שנת השלושים

שלח (תל"א)

י"ד

- א. שאלה כללית לתפילת משה.
השוה את תפילות משה כאן י"ד י"ג - י"ט לתפילת משה אחרי מעשה העגל שמות ל"ב י"א - י"ג.
1) הסבר מה המטותף בטווי תפילות אלה ומה השונה?
2x) נסה להסביר את הטוני שבדברי הבקשה מתוך הטוני שבאופי החטא של ישראל שם ופה!

ב. שאלות סגנון:

השוה

שמות ל"ב:

- ז: וידבר ה' אל משה
לן רר כי שחת עמך. . .
ס: ויאמר ה' אל משה
ראיתי את העט הזה
והנה עט קשה ערף הוא
י"א: ויחל משה את פני ה'...
למה ה' יחרה אפך בעמך
אשר הוצאתו מארץ מצרים
ביד חזקה...
י"ב: שוב מחרון אפך
והנחם על הרעה לעמך
י"ד: וינחם ה' על הרעה
אשר דבר לעשות לעמו
(וע' גליון כי תשא תס"ז א)
1x) מה הסבה לטוני הכנוייט שבט נקראו ישראל בתפילה ההיא ומה הסבה שלא נשתנה כנוייט
ונשאר "העם הזה" גם בדבר: ה' וגם בדברי משה?

2) השוה לפסוקנו גם

בר' ל"ז י"ט)

בר' ל"ז כ"ו) שיט לב לשנוי הכנוייט ליוסף.

וכן זמאל ב' י"ג ה')

" " " " י"א)

" " " " י"ד)

וכן ירמיהו ה' כ"ו - כ"ט

י"ד: הנני נותן דברי בפין לאש והעם הזה עצים ואכלתם

כ"ג: ולעם הזה היה לב סורר ומורה סרו וילכו

כ"ו: כי נמצאו בעמי רשעים

ל"א: הנביאים נבאו בשקר והכהנים ירדו על ידיהם ועמי אהבו כן ומה תעשה לאחריתה.

ההסבר, מתי מכנה הנביא את ישראל בשט "העם הזה" ומתי יכנס בשט "עמי". מה רצונו להבליט ע"י שנוי זה?

מהו הכלל הסגנוני שנוכל לקבוע על פי כל הדוגמאות האלה?

ג. לרעיונה העיקרי של תפילת משה מקשה

אברבנאל: איך חשב משה, שהטופט כל הארץ לא יעשה משפט מיראתו מה שיאמרו מצרים בסבלותם? והוא ית' לא יירא ברבבות עם, כי הוא השלם בעצמו, ומה יתן לו ומה יוסיף לו, כי יכבדוהו מצרים או בהפך מזה, שבעבורו ימנע לעשות משפט בעולמו ובעצמו?

1) ענה לשאלתו בעזרת דברי יחזקאל ל"ו י"ז - ל"ו.

(הסבר במה מחללים ישראל את שם קדשו בגויים -

בטוקים כ- כ"א - כ"ב - כ"ג)

2) השווה לפסוקנו בתפילת משה את דברי ה' בהאזינו:

דברים ל"ב כ"ו אמרתי אפאיהם אשביחה מאנוש זכרם לולי כעס אויב אגור

ודברי הרמב"ן שם:

והטעם בטענה הזאת איננה כרוצת: להראות כוחו בין משנאיו... אבל ה' ברא את האדם בתחתונים שיכיר את בוראו ויודה לשמו, ושם הרשות להיטיב או להרע. וכאשר חטאו ברצונם וכפרו בו כולם, לא נשאר רק העם הזה לשמו ופרסט בהט האותות והמופתים, כי הוא אלוקי האלוקים ונודע בזה לכל העמים. והנה אם יטוב ויאבד זכרם (של ישראל) ישכחו העמים את אותותיו ואת נעשיו ולא יסופר עוד בהם... והנה תהיה כונת הבריאה בלדט בטלה לגמרי, שלא ישאר בהם יודע את בוראו וה' מכעיס לפניו. ועל כן ראוי מדין הרצון שהיה בבריאת עולם. שיהיה רצון מלפניו להקים לו לעם כל הימים, כי הם הקרובים אליו והיודעים אותו מכל העמים. ולכן הזכיר משה בתפילתו: "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר: מבילתי יכלת ה' להביא אל העם הזה אל הארץ וישחטם במדבר" - וה' ית' הודה לו בזה, ויאמר ה': "סלחתי כדברך".

(א) מה הדמיון שמצא הרמב"ן בין פטוקינו לבין הפסוק ההוא (ל"ג כ"ו)

(ב) על איזה משני המקומות יש להקשות את קושית אברבנאל הנ"ל ביתר חריפות - על תפילת משה בסלח או על דב' ל"ב כ"ו?

(ג) מפני מה נדחית עזית המשפט גם פה וגם שם לפי דעת הרמב"ן? ואיך יתכן שיתחשב ה' בטלותם של מצרים או של כנענים?

ד. 'גדל נא כח אדני כאשר דברת לאמור:

משנה כסף: יגדל נא כח...

דרך משל, שיכריח בכחו לכבוש כעסו ולהאריך לחטאת, לכן יזכור התאריט המותחני מזה העניין.

שד"ל : יגדל נא כח...

בעיני האומות, שלא יאמרו: "מבילתי יכולת" וזה תעשה אם תסלח - כמו שדברת.

(1) איזה משני הפרושים הנ"ל הולך בעקבות ראב"ע ורשב"ם?

(2) מה ההבדל בין שני הפרושים?

3x (3) איזה משניהם נראה לך קרוב יותר לפשוטו של מקרא ומדוע?

4x (4) פרט את המלים המסומנות בקו והסבר, מה הקשי בפטוקים הבאים שאותו רצה לישב?

ה. שאלות ודיוקים ברט"י:

1x (1) ד"ה אל תמרודו: ושוב ואתם אל תיראו

מניין לו לרש"י, שאין אלה שני צויין (שלא למרוד ושלא לירא) אלא שיש כאן תנאי מוקדם ותוצאה? שתי סבות לפרשו זה!

2x (2) ד"ה עד אנה: עד היכן.

מה היה קשה לרש"י ומה תיקן בדבריו?

3x (3) ד"ה בכל האותות:

בשביל כל הנסים שעשית להם, היה להם להאמין שהיכלת בידי לקיים הבטחתי.

xx מה קשה לו?

xx מה ראה רש"י להוסיף להאזינו

"להאמין שהיכלת בידי לקיים הבטחתי"?

4 י"ג ד"ה ושמעו מצרים ושמעו את אשר תהרגם.

מדוע לא יפרש רש"י את המלים הבאות "כי העלית" כתוכן שמיעתם ומה מציין להוסיף כאן מלים שלא נכתבו בתורה?

השאלות המסומנות x קשות והמסומנות xx קשות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו.

שאלות וגם תשובות נא ללוח לנחמה ליבויץ, קמח ירושלים.